

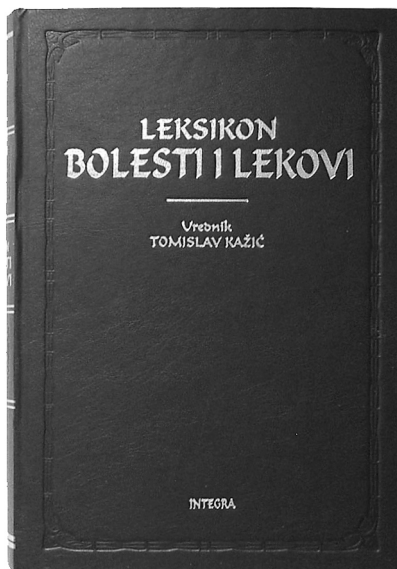
ЛЕКСИКОН: БОЛЕСТИ И ЛЕКОВИ

Уредник Томислав Кажих, 606 страница, илустрације, ISBN 86-908871-0-5, Београд, Иншјеира, 2006.

Пет аутора обимног Лексикона су познати фармаколози и клинички фармаколози, укључујући и уредника књиге проф. др Томислава Кажиха, најпроминентнијег представника те дисциплине у Србији, мог колеге са студија у Београду и друга с омладинских радних акција у Македонији. Кажих је раније објавио низ запажених научних радова и неколико књига, међу којима треба посебно истаћи четири издања уџбеника за студенте медицине („Фармакологија: Клиничка фармакологија“), десет издања широко примењиваног приручника о лечењу лековима („Готови лекови: Приручник за фармакотерапију“) и четири издања изванредне полиграфије о лечењу кардиоваскуларних болести („Клиничка кардиоваскуларна фармакологија“).

Ова мала екипа изванредних стручњака прихватила се веома тешког задатка: да сачини водич кроз најновија сазнања о болестима и лековима који могу подједнако користити сви припадници разних медицинских дисциплина, али и они који не поседују стручна медицинска знања већ само гаје интересовање за медицинску литературу. Већина текстова је писана на основу савремених базичних и клиничких истраживања која се категоризују у тзв. медицину засновану на доказима (*evidence based medicine*). Такав приступ ће имати снажан и дуготрајан одјек на нашу медицинску јавност, која је већ спремна да постепено мења стара гледишта у вези са превентивом масовних незаразних болести, механизмом настанка разних болести, лечењем лековима, па чак и неким дијагностичким поступцима и терапијским интервенцијама које се одвијају на имунолошком или генетском нивоу.

Да би корисници књиге боље схватили разне болести и њихово лечење лековима, приказан је низ анатомских, хистолошких, биохемијских, патолошких и општих фармаколошких података. Ево неколико одредница које илуструју тај користан приступ: срце, јетра, бубрег, нефрон, неурохипофиза, еритроцити, андрогени рецептори, хиперкалемија, алкалоза, нефропатија, ергокалциферол, анестетици, имуносупресиви, генетски инжењеринг. На стотине одредница садрже најновија сазнања о настанку обољења, њиховом лечењу и о самим лековима. Тако се у књизи налазе веома добри описи апнеје у сну, метаболичког синдрома, посттрауматског стресног поремећаја (*PTSD*), синдрома немирних ногу, карцинома, радијационе болести, сепсе и септичног шока, инсуфицијенције рада срца,

статиона, цитотоксичних лекова, антагониста AT_1 рецептора, антагониста калцијума и многих других.

Сви текстови (одреднице) у књизи поређани су абецедно, уз убачена три слова из енглеског алфабета: W, X и Y. Читалац тако, и без предметног регистра, може брзо пронаћи већину термина који се помињу у књизи. Но, изостављање предметног регистра (индекса) речи има и недостатак, јер се неки појмови из текста теже налазе. На пример, текст о сврабу се може наћи само под одредницом „пруритус“, док се „дивертикулоза“ (стр. 286) у тексту помиње, али ње и важног ентитета „дивертикулитис“ међу посебним одредницама нема. Додуше, лексикон и не може покрити целокупну интерну медицину, па це читалац неке податке

тражити у расположивој медицинској литератури, медицинској енциклопедији или на интернету.

Текстови су писани веома јасним, лепим и уједначеним стилем, што је очигледно посебна заслуга уредника. Дужина текста за разне одреднице варира према њиховом значају; једино је она за „бол“ нешто краћа од очекиване, мада текст под називом „Неуропатски бол“ и неки други сегменти чине наставак разматрања бола. Поједине речи су обележене звездицом, што указује читаоцу где ће наћи додатни текст, и то је драгоцен помоћ кориснику која у великој мери надокнађује недостатак поменутог индекса. Већина одредница има назив на нашем језику, посрбљеном латинском језику (на пример, енцефалитис, нефритис, наузеја), заштићеним називом лека (на пример, *Mas-miror Complex*, *Ketonal*), а веома ретко се користе латински називи, углавном за бактерије, вирусе и паразите (на пример, *Enterobius vermicularis*, *Herpes genitalis*). Међутим, где год је могуће, у загради су дати називи на енглеском језику.

Занимљиво је да су баш лекари фармаколози (они су од средњег века па скоро до данас писали рецепте на латинском језику) скоро потпуно избадили тај језик из већине одредница Лексикона. Верујем да је главни разлог за то продор енглеског језика у нашу стручну терминологију и то што је он, уместо латинског, немачког или француског, данас постао *lingua franca* у свим видовима међународног комуницирања, па и у свим наукама и медицинској пракси. У овом случају, аутори оправдано наводе енглеске називе, како би олакшали приступ главним изворима података на интернету. Имајући то у виду, вредело би да је у књизи указано на сајт за *Medline* (<http://www.ncbi.nlm.nih>).

gov/entrez/query.fcgi?db=PubMed), који је веома коришћан за лекаре, али и на остале важне изворе (на пример, *www.MSN.com*; *www.google.com*; *Wikipedia*).

Уколико аутори буду приређивали ново издање књиге, вредело би да посвете далеко већу пажњу пушењу дувана и одвикавању од те врсте токсикоманије, јер у књизи нема одредница „пушење”, „дуван”, „цигарете”, „одвикавање од пушења” и сл., а у нашим крајевима пуши око 50% становника, укључујући и висок постотак малолетника. Да перспектива тог здравственог проблема буде још гора, недавно су агресивне међународне дуванске корпорације у Србији саградиле две фабрике дувана. Занимљиво је да у већини западних земаља проценат пушача није већи од 22%. Наше медицинско особље мора пружати далеко снажнији отпор употреби дувана, давати личне примере грађанству и јаче утицати на политичаре да се спроводе законске одредбе везане за пушење, а све ради смањења преваленције пушења пре настанка болести које су узрочно повезане с пушењем.

Илустрације су лепе, јасне и прегледне, а приказане хемијске формуле лекова енормно помажу чак и

онима који имају само основно знање из хемије. Добро је што су илустрације које рекламирају неколицину лекова спонзорских институција дате без нумерације страна; то раздвајање је знак да рекламни материјали и нису део Лексикона.

Ауторима овог важног подухвата треба одати признање за успешан труд који је уродио појавом Лексикона, књиге која би требало да се нађе у сваком дому. Књигу бих посебно препоручио студентима и ђацима који изучавају неку од медицинских дисциплина, будући да им она може послужити као брза референца. Зато би Лексикон морао бити доступан студентима у учионицама и библиотекама одговарајућих факултета и школа.

*Prof. dr Rajko Igić
Senior Scientist*

*Department of Anesthesiology and Pain Management
John Stroger Hospital of Cook County, Room 427DX
Chicago, IL 60612 USA*

* Рукопис је достављен Уредништву 23. 1. 2007. године.